

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 50

Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENE

Cene inseratov:

Enostolpna petlinna vrsta
mali oglasi po Din 1.50 in
Din 2.—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2.50,
veliki po Din 3.— in 4.—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6.—.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izveniški
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopis
se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništvu telefon 50, upravnštva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Rezultati fašizma.

Ugledna angleška revija »Contemporary Review«, ki ni laburistična, je priobčila iz peresa dobrega poznavalca italijanskih razmer članek, ki povzema »uspehe«, katere je dosegel v Italiji fašizem. Angleški pisec pravi:

Fašizem skuša svetu dopovedati, da je vpostavil v Italiji red, disciplino in spoštovanje zakonov ter da je Italijo pomiril. Resnica pa je, da je ta navidezni red samo rezultat strahovlade 300.000 črnih srajc, pod katero so se ukinile demokratične ustavne svoboščine. Zadnji dve leti ni nobena opozicijska stranka mogla prirediti niti enega ljudskega shoda. Velik del časopisja so fašisti pokupili ali podkupili, na neodvisna tiskarska podjetja so se pa izvršili atentati, tako da se ne upajo povedati svojega mnenja. Nasilstva se nadaljujejo. Januarja meseca 1924 n. pr. so se registrirali sledeči nasilni čini: 26 fašistovskih napadov na zasebna stanovanja, družstva, kavarne in podobno z oškodovanjem zasebnega imetja v znesku 50.000 lir in s poškodbo več sto človeških življenj. — 25 fašistovskih napadov na posamezne osebe na ulicah. — 4 smrtna poškodbe, med njimi ena ženska. — 6 slučajev požiga. — 2 napada na liste, pri čemer sta bila dva časnikarja ranjena. Zločincev javna oblast ne kaznuje.

Kar se tiče socialnega reda, je fašizem izročil kmetsko in delavsko ljudstvo popolnoma v eksploatacijo industrijem in veleposestnikom. Severna Italija je popolnoma v rokah agrarnih baronov, ki se ne brigajo za nobeno postavbo, tudi ne za fašistovske naredbe. To so pravi despoti po abesinskem vzorcu. Vlada je razpustila vse kmetijske kolonske organizacije in zadrage ter konfiscirala njihovo premoženje, ki se je nabralo tekoma dvajsetih in tridesetih let. Slučaj v Mollinelli (provincia Ferrara) je tipičen. Tu so fašisti odvzeli zadrugam vso živino, vozila in pluge ter jih izročili veleposestnikom; gre za premoženje več milijonov lir. Tako je Mussolini »rešil« agrarno vprašanje v prid starega suženjstva.

Enako se godi delavstvu. Fašizem se hvali, da so prenehali v Italiji vsi štrajki in da se je vzpostavilo soglasje med delom in kapitalom. Toda to je bajka. Prenehanje štrajkov ni nobeno znamenje izboljšanja socialnega položaja v Italiji, marveč rajši narobe. Sicer pa se štrajki enostavno ne dopuščajo. Industrijski in kmetijski delavci so bili prisiljeni, da zapustijo »Federazione di lavoro«, ki je štela 1½ milijona članov, in so se morali včlaniti v fašistovske delavske zveze, ki se imenujejo »korporacije«. Te zveze so potem revidirale pogodbe z delavci in jih poslabšale, tako da so se plače splošno znižale, delovni čas pa zvišal. Ta način reševanja socialnega vprašanja je kaj enostaven.

Tudi izboljšanje državnih financ po fašistovski vladi je humbug. Res da je minister di Stefani znatno znižal primanjkljaj, toda ne sme se pozabiti, da so že njegovi predhodniki deficit reducirali od 16 milijard lir na 4! Kako pa se bo proračun razvijal dalje, je težko vnaprej vedeti. Dohodki za l. 1921/22 so znašali 19½ milijard, leta 1922/23 pa so padli na 18 milijard. Če se je na eni strani kaj prihranilo, se je na drugi še več izdalo. Tako n. pr. so se stroški za armado zvišali za 100 milijonov lir; mornarica in zrakoplovstvo zahtevata vedno večjih vsot, pacifikacija Tripolisa požira znatne vsote. Sicer je di Stefani reduciral veliko izdatkov za javna dela, zato pa mora vlada trošiti tem več za ceste, vodovode, pristanišča in melioracije v Sardiniji, Siciliji in na jugu sploh, kar je proračunsko ena 3½ milijard lir.

Odkod bo fašistovska vlada ta denar vzela? Profiti kapitalistov res da rastejo, toda vlada jih je osvobodila davščin. Davek na dedščine je odpravljen. Plače kmetkega in industrijskega delavstva ter službenec iz srednjega stanu so se znižale, na drugi strani pa so se naložili vprav tem slojem davki, ki jih ne zmagojujejo. Blagostanje nekaterikov gre vseskozi na račun velike mase, ki se izseljuje. L. 1923. se je izselilo iz Italije 178.000 oseb, to je 56.000 več nego leta 1922. Brezposelnost je od l. 1920. dalje narasla.

Angleški pisec sodi, da se Italija kljub obnovitvi parlamentarnega življenja nikakor ni vrnila k normalnim pogojem političnega in socialnega življenja. Nekateri sodijo, da bo Mussolini sam sčasoma normaliziral javno življenje. To je pa izključeno, kajti potem je fašizma konec. Narobe: Mussolini bo abnormalne razmere vzdrževal za vsako ceno, ker je to vpraša-

nje obstoja fašizma. To pa dolgo ne bo šlo. Za fašizmom se poraja nova demokratična Italija. Novi ljudje in energije se bodo pojavile. Vsak more danes v Italiji opaziti svitanje novih moralnih in političnih idej.

Fašizem se je izčrpal, njegov idejni program se je izkazal kot neplodovit, drži ga samo sirova sila, ki ni vstanu ničesar ustvariti.

Vrenje v vladnem bloku.

ODPOR PREČANSKIH RADIKALOV PROTI NASILSTVOM. — SKUPINA SAMOSTOJNIH DEMOKRATOV MISLI NA FUZIJO Z RADIKALI

Belgrad, 13. jun. (Izv.) Protesti radikalov iz Slovenije in Hrvatske proti izpadom Pribečevićevih hlapcev se vedno bolj množijo. Večinoma se ti radikali obračajo na Lj. Jovanovića, ki vsakodnevno sprejema dolga pisma od posameznikov in celih organizacij. Posebno slovenski radikali so v teh protestih neutrudljivi, ne samo Ravnihar, ki je osebno in ponovno ožigosel Žerjavove eksponente, ampak tudi ostali radikali iz Slovenije z veliko vneto nadaljujejo akcijo proti Žerjavu. V pismih, ki sta jih te dni prejela glavni odbor radikalne stranke in Jovanović, se imenuje Žerjavova akcija pogubonosna in škodljiva ne samo za ugled radikalne stranke, ki je že itak majhen, ampak tudi za državo in avtoriteto oblasti, in zahtevajo, da vlada ne odobri takih Žerjavovih korakov; poudarjajo, da je politiko slovenskih Pribečevcev smatrati za osebno koristoljubje.

Eni takih vlog, ki je prispela danes, so priložili tudi spomenico, ki so jo podpisali številni upravni uradniki, ki najostreje obsojajo Pirkmayerjevo imenovanje. To imenovanje označujejo kot izživanje številnih starejših in sposobnih uradnikov. Vsled teh pritožb je Jovanović obiskal notranjega ministra Srškića in ga opozoril na to nepravilnost, ki da se v bodoče ne sme več dogajati. V istem smislu je Jovanović nastopil pri Vasilju Wilderju. Lj. Jovanović je odločno zastopal mnenje, da more vsak tak nasilen nastop samo škodovati okrepitvi državne misli med Hrvati in Slovenci, s katerimi se mora prej ali slej v korist države skleniti sporazum. Čim bolj

se to zavlačuje in čim več je takih nastopov, tem težje bo priti do sporazuma.

Belgrad, 13. jun. (Izv.) Vsled negotovosti sedanjega položaja je v zadnjem času opaziti med Pribečevićevci močno gibanje, da se preneha s sedanjo akcijo samostojne demokratske stranke in da se tudi formalno pristopi v radikalno stranko. To mnenje zastopa predvsem Henrik Krizman.

Kot razlogi za akcijo za vstop v radikalno stranko se navajajo: predvsem popoln neuspeh samostojnih demokratov, ki so doživeli strahovite poraze med svojimi bivšimi pristaši v prečanskih krajih, dočim v Srbiji sploh niso in ne bodo mogli javno nastopiti, razen na način, kakor je nastopil Pribečević v nedeljo, ko je iz vseh krajev države nagnal skupaj Orjunaše in podobne elemente, da ga poslušajo in ščitijo pred zasmehom dobrovoljnega prebivalstva, ki ima navado, da se ob istem času, ko se je vršil Pribečevićev shod, zbira v isti dvorani na golaž.

Še bolj tehten povod je pa strah samostojnih demokratov, da bodo prej ali slej vrženi iz koalicije in zato mislijo, da se bodo proti temu najbolj zavarovali s tem, da se priključijo radikalom.

PASIĆ ODPOTUJE.

Belgrad, 13. maja. (Izv.) Zdi se, da je Pašić dokončal posvetovanja o spremembi v vladi in bo v ponedeljek odpotoval na Bled, da predloži kralju spremenjeno vlado v podpis, nakar se bo podal v Marijine Lazny na dvomesečno zdravljenje.

in dr. Hohnjec se kot člana administrativnega odbora seje nista udeležila in sta poslala pismen protest, da se na seji administrativnega odbora razpravlja in odloča o poslanskih dnevnicah in tako še bolj ponižuje ugled parlamenta.

PRIBEČEVIĆEVO POTOVANJE.

Belgrad, 13. junija. (Izv.) Jutri odpotuje na Hrvatsko Svetozar Pribečević, da poskusi onemogočiti Davidovićevo akcijo, ki je tudi odpotoval v družbi nekaterih poslancev. Kakor izvedemo, bo Pribečević odpotoval iz Hrvatske na Bled.

TUDI IMUNITETE NI VEČ.

Belgrad, 13. junija. (Izv.) Zemljoradniški klub je danes prejel brzojavno obvestilo, da je veliki župan v Banjaluki dal zapreti njegovega poslanca Slavka Miletića. Poslanec Lazić je takoj protestiral pri notranjem ministru, ki mu je izjavil, da ne verjame, da bi kaj takega napravil veliki župan, razen, če ni dobil Miletića in flagranti. Obljubil je, da bo brzojavno odredil potrebne korake.

Silen vihar v italijanskem parlamentu zaradi Matteottijevega slučaja.

Rim, 13. jun. (Izv.) V včerajšnji seji poslanske zbornice je divjal zaradi Matteottijevega slučaja velikanski vihar. Zbornica je bila malone polnoštevilno zbrana, ravno tako vlada. Kot prvi je govoril o stvari ministrski predsednik Mussolini. Rekel je, da je takoj, ko je dobil prve vesti o nepojasnjenem izginotju poslanca Matteottija, izdal policijski nalog, da čim najbolj pospeši poizvedovanje v Rimu, njegovi okolici, po mestih in na meji. Gotovo je, da oblasti ne bodo ničesar zamudile, da se slučaj pojasni in da pridejo krivci v roke pravici. Nato je povzel besedo zbornični predsednik Rocco, ki se je zahvalil Mussoliniju za njegove izjave in od svoje strani nazna-

nil, da je ukrenil vse mogoče, da se v Matteottijevem slučaju postopa hitro in energično.

Nato je dobil besedo ožji Matteottijev tovariš socialistični unitarec posl. Gonzales, ki je izjavil, da so izjave obeh predsednikov nezadostne, običajne upravne fraze. V imenu tovarišev in ob solidarnosti celokupne opozicije naznanja parlamentu in deželi grozni slučaj, ki mu ni zgleda. Levica pritruje Gonzalesu, fašisti ugovarjajo. Tedaj skoči na noge republikanski poslanec Chiesa in zakliče: »Ministrski predsednik molči. On je sokrivec!« Na te besede je nastal v zbornici strahovit vihar in metež. Fašisti so se hoteli na vsak način polastiti poslanca Chiesa, drugi poslanci in kvestorji pa so jim branili. Po dvorani so leteli stoli in drugi predmeti. Predsednik je zaman zvonil in miril. Fašisti so zahtevali, naj Chiesa prekliče, česar pa ta ni storil, marveč je zahteval, naj Mussolini o slučaju izpregovori tako odločno in rezko, kakor to zna, kadar hoče. Mussolini se ni ganil na svojem mestu ter molčal dalje. Ko se je vihar nekoliko polegel, je izrekel predsednik Rocco poslancu Chiesa z dokaj obzirnimi besedami grajo.

Chiesa: Rekel sem samo eno besedo: ministrski predsednik naj govori! On pa molči dalje in se ne gane.

Tu se je vihar ponovil ter je moral predsednik ob 20 zaključiti sejo.

ZBOROVANJE VELIKEGA FAŠISTOV-SKEGA SVETA.

Rim, 13. junija. Sinoči se je ob pozni večerni uri — ob 22. uri — sešel veliki

Nadaljevanje na drugi strani.

Borzna poročila.

Dne 13. junija 1924.

ZAGREBSKA BORZA.

Danes je na deviznem trgu nastopila reakcija. Po trajnem dviganju zadnjih dni so na borzi vse devize in valute padle. Tendence je bila slaba, promet izredno velik. Narodna banka je le malenkostno intervenirala. Po borzi pa so se tečaji zopet nekoliko dvignili, ker je Belgrad kupoval na zagrebškem trgu. — Za efekte ni bilo interesa, promet slab, samo Slavonija je bila v splošnem čvrsta.

Devize in valute.

V oklepaju tečaji z dne 12. junija.)

Dunaj 0.1183—0.1203 (0.12—0.122), Italija 3.66—3.69 (3.705—3.735), London 361.50 do 367.50 (368.70—371.70), Newyork 83.75—84.75 (84.90—85.90), Pariz 4.425—4.475 (4.571 do 4.621), Praga 2.463—2.493 (2.49375—2.52375), Zürich 14.90—15.— (14.975—15.075), efekt. dolarji 82.75—83.75 (84—85).

Vrednostni papirji.

Hrvatska eskomptna banka, Zagreb: 129 do 131, Hrv. slav. zem. hipot. banka: Zagreb: 66.75—67.50. Hrvatska sveopća kreditna banka, Zagreb: 126—127. Jugoslavenska banka, Zagreb: 125—127. Prva hrvatska štedionica, Zagreb: 915—920. Dioničko društvo za eksploatacijo drva, Zagreb: 122.50—126. Hrv. slav. d. d. za ind. šećera, Zagreb: 1155—1175. Narodna šumska industrija, Zagreb: 94—95. Našica: 92—100. Guttman: 885—890. Slavonija 104—106. Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana: 600. Družene papirnice, Vevče: 161 (ponudba). 7 odstot. drž. inv. posojilo: 65.50—66.50. Vojna odškodnina: 138.

CURIŠKA BORZA.

(V oklepaju tečaji z dne 12. junija.)

Belgrad: 6.75 (6.80), Budimpešta: 0.0063 (0.0063), Berlin: 1.36 (1.36), Italija: 24.68 (24.70), London: 24.47 (24.48), Newyork: 567 (567.375), Pariz: 30 (30.20), Praga: 16.60 (16.60), Dunaj: 0.0080 (0.0080), Bukarešta: 2.50 (2.40), Sofija: 3.95 (4).

DUNAJSKA BORZA.

Dunaj, 13. junija. (Izv.) Devize: Belgrad 8.30, Budimpešta 0.77, Kodanj 11.935, London 306.700, Milan 3.089, Newyork 70.935, Pariz 3.782.

Valute: dolarji 70.460, angl. funt 304.900, fran. frank 3.745, lira 3.095, dinar 8.29, češkoslovaška krona 2.072.

PRAŠKA BORZA.

Praga, 13. junija. (Izv.) Devize: Lira 150.25, Zagreb 184.25, Pariz 146.40, London 34. Newyork 40.95.

fašistovski svet. Poročal je Mussolini. Glavni predmet njegovega poročila je bil položaj, ki je nastal v parlamentu vsled Matteottijevega slučaja. Podrobnosti o njegovem poročilu niso znane.

Doumerque predsednik francoske republike.

Pariz, 13. jun. (Izv.) Na predglasovanju je dobil večino Doumerque.

Versailles, 13. jun. (Izv.) Ob 4.30 je podpredsednik senata Bienvenu-Martin na znanil, da je za predsednika republike izvoljen Doumerque. Seja je bila zaključena ob 4.50.

Versailles, 13. jun. (Izv.) Pri volitvi predsednika je bilo oddanih 860 glasov, od teh je bilo veljavnih 853. Absolutna večina je tedaj znašala 427. Doumerque je dobil 515 glasov in je tedaj izvoljen. Painlevé je dobil 309 glasov. Ostali glasovi so bili razcepljeni. Doumerque je takoj po izvolitvi prosil Herriota, naj ga takoj po seji obišče. Painlevé je prvi čestital Doumerqueju. Oba državnika sta se objela.

Pariz, 13. jun. (Izv.) Predsednik Doumerque je v palači Elysee sprejel v audienci ministrskega predsednika Marsalla, ki mu je podal svojo demisijo. Doumerque je demisijo sprejel.

PODPREDSEDNIK ZED. DRŽAV.

Cleveland, 13. jun. (Izv.) Na sestanku republikanske stranke so sklenili, da kandidirajo za podpredsednika Zedinjenih držav generala Dawesa.

ZDRAVSTVENO STANJE KANCLERJA DR. SEIPLA.

Dunaj, 13. jun. (Izv.) Temperatura 37, žila 112, respiracija 28. Noč je prebil bolnik jako dobro.

ZNIZANJE REKRUTNEGA KONTINGENTA NA ČESKEM.

Praga, 13. junija. (Izv.) Parlament je danes sprejel zakonski načrt, da se za prihodnja tri leta zniža rekrutni kontingent za 30.000 mož.

Umor opozicionalnega poslanca.

Italijanski fašizem je postavil vsemu svojemu dosedanjemu delu krono. Pred štirimi dnevi so fašisti ob belem dnevu na cesti zgrabili opozicionalnega poslanca Matteottija, ko se je odpravljal v zbornico, ga posadili v avtomobil in odpeljali v Grotte rosse, 8 km stran od Rima. Tam so ga najbrže umorili, kakor so se glasile prve vesti. Ko pa je oblast po treh dnevih začela preiskavo, so vse sledi o poslancu popolnoma izginile. Ne samo Italija, ves svet stoji pod strahovitim vtisom tega zločina, ki nima izlepa primere v zgodovini.

Fašizem je proglasil načelo, da je v svrhu dosege cilja vsako sredstvo dovoljeno. V njihovi politiki nima morala nobenega mesta. Na tak način hoče fašizem »preporoditi«¹ narod. Najprej je začel udarjati po delavskih glavah, nato po urednikih, nato po duhovnikih, več tisoč oseb pobil in za stotine milijonov premoženja uničil ali zaplenil, zdaj pa se je lotil poslanca, ko se je le-ta podajal v zbornico braniti stališče svojih volivcev.

Po fašistovskih načelih je to čisto v redu in edino dosledno. Matteotti je bil glavni tajnik socialistične stranke in eden najboljših govornikov opozicije, ki se je fašizem silno boji. Sam Mussolini je ves nervozen, kadar sliši svobodno besedo na onem mestu, kjer je edino še mogoča, v parlamentu. Zato je po fašistovski »nacionalni«² morali bilo edino logično, da so enega najuglednejših opozicionalcev odstranili. To naj bi prestrašilo še druge.

Toda fašizem se je zmotil. Kulturni svet z nejevoljo gleda fašistovsko strahovlado, noče pa intervenirati, dokler niso prizadeti neposredni politični in gospodarski interesi ostale Evrope. Toda umor poslanca sredi zakonodajnega zasedanja prehudo žali glavne temelje moralnega političnega sožitja celokupne Evrope, da bi mogel ostati brez posledic. Vsaka država in vsaka vlada potrebuje v izvestni meri moralne opore ostalega sveta. Italija mogoče najbolj izmed vseh večjih sil Evrope. Strašni zločin nad zastopnikom ljudstva bo omajal moralni ugled Italije po celim svetu. Fašizem pa je zadal tudi sebi udarec, ki ga ne bo prebolel. Osrnotil je sebe in ves fašistovski pokret po celi Evropi.

Režim sirovega nasilja vlada danes v treh najbolj nazadnjaških deželah sveta, kar se tiče splošne ljudske izobrazbe. Dežele, ki so stoletja živele pod diktaturo večjih ali manjših knezov, mestnih trinožev, fevdalnih kast in brigantov, se naravno niso mogle uspešno ustaviti terorju po vojski. Toda, čimbolj se ostala Evropa konsoliduje, čimbolj se ustvarja mednarodna solidarnost miru in reda, čimbolj se zopet oglašajo sile duha in morale, tembolj izgublja teror tla tudi v Rusiji, Španiji in

Italiji. Vsaka krivica, ki jo ti režimi komu prizadevajo, odmeva po vsem svetu. Odmev pa, ki ga je našel umor ljudskega zastopnika v večnem Rimu, bo pretresel Mussolinijev režim do temelja.

Dve leti je imel fašizem časa, da pokaže, kaj premore. Mussolini je takoj, ko je prevzel vlado, oznanil konec terorja, ki da ni več potreben. Sklical je celo parlament, da svojemu režimu dá značaj demokratskega sodelovanja vseh pri vladi. In vendar terorja ni konec, zato ker za pozitivno graditeljno delo sploh ni sposoben. Italijanski kmet ječi slejkoprej pod kolonatom, delavec dela pod poslabšanimi delovnimi pogoji, proletariat se izseljuje v Brazilijo, Argentino in na Kavkaz, ljudstvo doma uprizarja krvave lokalne punde proti davkarjem, ki ga izmogočajo, in dobre dobičke dela le nekaj velekoncernov, ki Mussolinija držijo. »Nacionalni prepoved«, s katerim je fašizem upravičeval svoja nasilstva, se je izkazal kot grda farsa.

Italijanski fašizem ne uide svoji usodi. Kdor prime za meč, bo od meča poginil. Zrtve fašizma bodo v dogledni bodočnosti maščevane. Ljudstvo pa bo s fašizmom pomedlo povsod, tudi v Jugoslaviji, kjer ga je uvedla dvojica Pribečević-Zerjav in ga hoče vzdržati s pomočjo par prodanih kreatur.

Beležke.

Da ne bo uradnega popravka po § 19 na našo včerajšnjo notico (da bi se moral naš veliki župan pod Avstrijo pisati ne Vilko, marveč Wilhelm Baltič) moramo kot resnicoljubni ljudje ugotoviti še več, da se je ta jugoslovanska dika pisala takrat: Wilhelm Baltič. Glej letno poročilo prve drž. gimnazije v Ljubljani za l. 1889, str. 65; 1890, str. 72; 1894, str. 79; 1895, str. 65; 1896, str. 88. — »Jutro«³ biograf je pozabil dostaviti, da avstrijski režim ni imel baš navade pošiljati prevnetih Jugoslovancev kot civilne komisarje v Črno goro. Za narodne borbe so imeli Nemci nekam drugače »ekspozirana mesta«. — Capito? Sramotna hujskarija. V Pribečeviću »Reči«⁴ dan za dnem neki »P«⁵ pisari o

tem »Kako je v Slovenačkoj«. Ti dopisi so polni vsakovrstnih podlih denunciacij, katerih cilj je »P«⁶ odkril v včerajšnjem dopisu, v katerem »zahteva, da se mora »Slovenec«, »Domoljub«, »Straži«⁷ in »Slovenskemu gospodarju«⁸ zapuščiti usta, češ da jim ni treba svobode, potem bo vsa Slovenija v taboru nacionalistov in se bo cedilo mleko in med. Škoda, da »Reči«⁹ razen Pribečevića in par časnikarjev v Sloveniji nihče ne čita.

Ata »Narod«¹⁰ in Davidovič. Po »Narodu«¹¹ že po Ljubljani stikajo Davidovičevci s Koroščevo krivo palico za pristaši in to v vrstah bivših somišljenikov »Narodovih«¹². Oj, ata »Narod«. Kateremu hudomušnežu si pa nasedel? Tako naivno, kakor si »Narod«¹³ predstavlja, Davidovič ne bo iskal v Ljubljani pristašev!

Vlogo sodišča je prevzel za Orjuncce dr. Knaflič, leva roka dr. Zerjava. V včerajšnjem »Jutru«¹⁴ je objavil poziv, naj se zglašijo v njegovi pisarni priče, ki so videli Mekinca pred rotovžem, ko je del Orjuncce vlamjal v dr. Lemežovo stanovanje. Po naših mislih so taki pozivi ne le kršenje disciplinarnih odvetniških predpisov, temveč tudi nedopustno vmešavanje v sodno preiskavo. Mar li hoče dr. Knaflič prevzeti vlogo državnega pravdnika, zagovornika in preiskovalnega sodnika v eni osebi? Lepe pojme ima o justici ta dični borec »Orjuncce«¹⁵.

Orjunaški izsiljevalci. »Naprej«¹⁶ poroča o trboveljskih dogodkih med ostalim sledeče: »Ko so se orjunaši po raznih gostilnah napili in najedli in so nekateri tudi pozabili plačati, so se spravili skupaj, da gredo na postajo. Med potjo so ustavljali z revolverji v roki mirno idočo ljudi in iz njih izsiljevali denar »za cigarete«. V dveh slučajih so izsilili enemu 30 Din, pri drugem pa 20 Din. Zahtevali pa so kar po 100 Din. Ker jih v teh dveh slučajih nihče ni imel, so se zadovoljili s tem, kar so dobili. Desetletnega dečka so pretepli, da je bil krvav, ker je imel v žepu pipec, kar je pri otrocih navada. Ves čas do postaje so držali revolverje v roki ter vsakemu žugali, da ga ustrelje, ki so ga srečali ali videli, da gleda skozi okno iz svojega stanovanja.«

Dopisi.

da bo delala po svojih močeh. In to svojo obljubo je držala. Se-le, ko je SLS dobila pred dobrim poldrugim letom večino v občinskem odboru, se je začelo inicijativno gibanje, ki ga v prejšnjem odboru prav nič ni bilo. Kdo pa se je za časa samovlade županov K. kaj zmešnil za občinsko gospodarstvo? Se za seje nismo vedeli, kdaj da se vršijo! Vse se je nekam tajinstveno vršilo. Se-le z vstopom SLS so se občinska vrata odprla javnosti na stežaj, o čemer vedo vendar vsi občani. SLS je prevzela občino v slabem stanju in prva njena dolžnost je bila vse, kar se je prej zamudilo, popraviti. SLS se je lotila poprave cest, pokv in jarkov. Zvišala je podporo občinskim revežem, ustanovila obrtno nadaljevalno šolo, na njeno iniciativo priredila za ubožne otroke 2 božičnici, pri katerih je bilo obdarovanih s čevlji in deloma tudi z obleko do 150 otrok. Radi pametnega gospodarstva SLS je občina poravnala dolg obel šol v znesku 39.000 K, izplačala revnim občanom podpor v znesku 244.000 K in v blagajni ima danes približno 1.000.000 K. In to vse v poldrugem letu! In kako se je prej gospodarilo, o tem imate najlepši zgled v električni luči, ob kateri moramo prižigati sveče, da sploh električno luč vidimo; dalje vsa spomnila na tisti smrdljivi jarek ob Slamiču, iz katerega bi se bila zanesla kuga po občini, ako bi ga ne bili zavarovali itd. itd. SLS pa je pokazala zmisel za napredek tudi s tem, da se je bila odločila za meščansko šolo in to zato, ker hoče, da bi tudi vsi ki revni otroci prišli kdaj do boljše kruha. Odločiti se je morala za meščansko šolo tudi zato, ker uvideva, da tukaj revno ljudstvo težko pošilja otroke v mestne meščanske šole, kjer jih pa tudi odklanjajo. In vi, naprednjaki, ne privoščite večje izobrazbe revnim slojem, dasi se trkate na prst kot prosvitljeni! Dalje hočete begati volivce z vodovodom, kolodvorom, sirotišnico, kakor bi SLS ne mislila več na vse to! SLS je za vodovod, ampak v prvi vrsti je treba za to denarja, ker z dolgovi se v današnjem času ne more gospodariti, ker so obresti prevelike. Začeva glede kolodvora tudi še ni zaspala, toda vsak ve, da se južna železnica ravno ob prehodu v državno upravo ne spušta v kakšne nove naprave. Zakaj pa ste vi »naprednjaki«¹⁷ mogočletne prilike za kolodvor prespali? In sirotišnica! Ali se ni ravno z vaše strani nasprotovalo, ko se je v občinski seji o tem govorilo? — Laž, da so se v občinskih sejah reševali cerkvene in zasebne zadeve, je predebela, da bi vam jo mogel požreti vaš največji teliček. Glede sporov z obrtniki nima SLS prav nič na vesti. Če pa je gosp. župan zahteval, da tisti, ki cesto razdrapa, cesto tudi popravi ali plača odškodnino, je to vendar v korist občanov. Tudi je s socialnega, higijskega stališča bilo prav, da je župan dal mleko analizirati. Zakaj bi ne smelo naše revno ljudstvo za težko zasluženi denar uživati vsaj zdravo mleko! Pa še gnjilo meso vlačite v javnost! Mesto, da bi bili gosp. županu hvaležni za to, ker hoče obvarovati

občane pred tako grdo zlorabo — pa agitirate s tem proti SLS in indirektno zagovarjate brezvestnega mesarja, ki naj bi po vašem prodajal našemu delavstvu gnilo meso. In pri vsem tem moledujete še za delavske glasove! In kdaj je SLS koga preganjala po glavarstvu ali sodnijah? Če mislite g. Kosovela, tedaj si dajte lepo izpričevalo. Kaj ne, na delavca, ki mu vi privoščite le gnilo meso, naj bi se še celo strop podrl! Ta letak vas je razkril do gola. — Volivci! SLS vam ni obljubovala ob vstopu v občinski zastopnišesar. Izjavljala je le, da bo delala po svojih močeh in tega se je držala. Tega se hoče držati tudi v bodoče in se zavzemati za to, kar boste vi sami želeli in hoteli. Vaša, to je ljudska volja naj odločuje. V nedeljo vsi na volišče, komur je mar mir, delo, svoboda in napredek lepe viške občine! Prva skrinjica je prava! Volilni odbor SLS na Viču.

Vrhnika. Predno izvršimo volilno dolžnost, je treba, da si zakonnimo sledeče: Na demokratski listi, druga skrinjica, so bleste sledeči kandidati: Fr. Trček, Bevke, »Orjunaš«, ki je letel s črno srnjco v Maribor delavstvo pretepatat, Fr. Sabec, Postonjčan, »Orjunaš«, Sl. Vuk, Gorican, »Orjunaš«¹⁸ in Rogelj, tudi »Orjunaš«. Dalje je nosilec list »Gospodarsko samostojne«¹⁹ stranke Jos. Verbič, kateri se je v imenu svoje stranke udeležil pogreba »Orjunašev«²⁰ v Ljubljani. Delavstvo pa naj si zapomni, da nosilec socialistične liste, bivši detektiv Langof, na skrivnem vso to orjunske gospodo podpira in dela na to, da jim v občinski odbor pripelje močno rezervo, ker bi sicer od demokratskega kandidata Jelovška že davno frčal. — Če to preso-dimo, nam bo odločitev lahka.

Iz Železnikov. Po dolgem času se tudi mi oglašamo. Pripravljamo se namreč na občinske volitve s polno paro, mi in nasprotniki, samo s to izjemo, da stopamo mi v volilno borbo mirno in dostojno, v tem ko nasprotniki, liberalci, terorizirajo ljudi ter jim celo po gostilnah grozijo z revolverji! Vse to jim je seveda dovoljeno kot orjuncem, zakaj tudi v našem trgu smo postali tako srečni, da imamo med seboj to zalego, katere sestoji iz par privrancen in pa nekaterih nezavednih elementov, kupljenih za par kozarcev alkohola. Glavni agitator je nadučitelj Klavorn, katere-mu svetujemo, če mu je res na srcu dobrobit nacije, da naj gre raje svojim rojakom na pomoč v zasluženo Primorje — pri nas je pa narod brez njega rešen in brez njegovih manir že dovolj prosvitljen. Drugi njegov verni bratec je pa trgovec — tudi privravec — Jaske, kateri se prav rad baha in junaškega dela po gostilnah ter napada naše ljudi radi njihovega prepričanja. Zapomni naj si samo to, da je on vse svoje premoženje zbral iz naših krvavih žuljev in pa da so ga znesli skup kmetje iz okolice, ki so vsi naši pristaši. Povemo vam odkrito in naravnost. Sli bomo preko vas in volili po svojem prepričanju za SLS, ker le ona je prava zaščitnica nižjih slojev. Sli bomo v volilni boj s ponosom, da je SLS tista, katere se ne boji povedati nikomur resnice v obraz. Ne bojimo se stranke, ki je v neposredni zvezi s krvavimi dogodki v Trbovljah, kjer so padali ubogi delavski trplini. Volivci-delavci! Odprite oči in ne glasujte za stranko svojih tiranov, ki so včlanjeni v Orjuna in so tako istovetni z orjunci, morilci delavca Fakina. Naša parola bodi: Vsi moramo glasovati za SLS! Vsi na delo, da bo zmaga naša!

Stari trg pri Ložu. »Sram me je bilo v Ljubljani, ko nisem videla niti enega starotrškega Orjunca pri pogrebu ubitih tovarišev,«²¹ je čvekalo pred dnevi neko debelušno babišče v dobro znani krčmi v Starem trgu. Kdor pozna vso duševno revščino, politično neorientacijo ter nadutost stebrov starotrških JDSarjev in njih boljnjih polovic, pač ne more pričakovati globljega umevanja od njih, kajti ti ljudje so tako omejeni, da ne vidijo niti čez prag svoje hiše. So pač kreature s popolnoma zgrešenimi pojmi! Biti demokrat, Sokol, Orjuncce to je po njih skisanih nazorih nobel; če sem to, potem se spadam v boljšo družbo in imam že to srečo, da mi takole ob volitvah kak prijazen gospodek iz Ljubljane stisne mehko roko ter mi privoščil prijazen nasmešek, pa magari, če sem faktično še takšen idiot in politični analfabet. Ciničen moram biti vsepovsodi, zabavljati čez vse, kar ne trobi v naš rog, potem, o potem bodo že znali ljudje, da imam Krezove zaklade učenosti. — Takole si ti ljudje definirajo svojo politično opredeljenost, a človek, ki jih pozna do obisti, mora s pomilovalnim nasmeškom vzklizniti: »O sanota simplicitas!«²² Predpreteklo nedeljo so šli Orjunci izzivalno v Trbovlje ter tam uganjali nezasiščana zverstva. Starotrški Orjunci so pa tudi sledili zgledu vrednim bratom ter so šli izzivat v bližnjo Podcerkev. Za svoje izzivanje so jih pošteno izkupil po podaljških hrbtov ter drugih delih telesa. Nič jim niso pomagili revolverji, ampak sramotno so jo morali odkuriti z brzimi koraki in zavetje noči pred trdimi in težkimi pestmi kmetijskih fantov. — Če pogledamo vrste tukajšnje Orjuncce, vidimo, da so to povečini ljudje dvomljive vrednosti, pač temni elementi; med njimi sveda par učiteljev. Slednjim bi mi pač svetovali, da zastavijo vse svoje sile in zmožnosti na šolskem polju, da bodo iz šole izšli ves pošteni in dostojni člani človeške družbe. Če dosežejo to, dosegli so svoj namen. Hic Rhodus, hic salta.

Celje. V nedeljo, 15. t. m. se vrši v Narodnem domu »parastos«²³ za žrtve orjunskega izzivanja. Opozarjamo naše ljudi, da natanko

Enonadstr. HIŠA

v prav dobrem stanju v Novem mestu, Sv. Katarine trg 216, naprodati. Stanovanje s 3 sobami takoj prosto. Nadaljne informacije v upravi „Slovenca“ pod števil. 3388.

MISI, podgane, stenice in ščurki

morajo poginiti, ako uporabljate naša preiskavana sredstva; proti mi im in podganam Din 750, za ščurke D 10 za stenice Din 10, za molje 6 Din, proti mrčesu Din 750 Din, mast proti ušem 5 Din, mast proti mravljam 750 Din. Botor za čiščenje madežev 7 Din. Pošilja po povzetju.

„Artes“ kem, laboratorij, M. Jünker, Zagreb 39, Petrinjska ulica 3/III.

K. WIDMAYER pri »Solncu«

ZA VODO. — Priporočam: Raznovrstno perilo, svilnate in druge robce, šerpe. Manufakturno blago, obleke, predpasnike. Vso opravilo za novorojenčke. Maje in nogavice domač. izdelka. Venčke in šopke za neveste in barmanke. Kovrti Abtahi (peče). Na debelo popusti!

TRBOVELJSKI PREMOG in DRVA

dobavlja Družba „ILIRIJA“, Kralja Petra trg 8. - Plačilo tudi na obroke. Tel. št. 220.

Priporočamo trdko**Josip Peteline**

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Najcenejši nakup nogavic, žepnih robcev, brisalk, kloba, belega in rujavlega platna, šifona, kravata, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, Solingen in za obrezovanje trt.

NA VELIKO IN MALO.

RESNICA JE IN OSTANE, da napravi najceneje in po najnovejšem kroju

OBLEKO

le ANTE PREZELJ, krojač, Gospodarska cesta 16. 3026

Umrli nam je danes naša nadvse ljubljena skrbna mati, stara mati oziroma tašča, gospa

Fani Zamejic roj. Goser

v novomeški bolnici po težki operaciji, previdena s svetimi zakramenti. — Dragi materi bodi ohranjen blag spomin.

Pogreb se vrši v petek 13. junija ob 6. uri iz novomeške bolnice na ondno pokopališče.

Žužemberk - Beograd, 11. junija 1924.

Globoko žalujoči rodbini
ZAMEJIC - BRADAŠKA.

Zahvala.

Vsem, ki so nam ob neprecenljivi izgubi našega nepozabnega soproga oziroma očeta in starega očeta, gospoda

Franc Čeča

izkazali sočutje, darovali krasno cvetje, ga obiskovali ob boleznih in ga spremili na zadnji poti, izrekamo svojo najprisrčnejšo zahvalo.

Osobito se pa zahvaljujemo lastništvu kakor tudi ravnateljstvu papirnice za izkazano skrb in ljubezen do pokojnika, preč. duhovščini za pogoste obiske in zadnje spremstvo, deputaciji Kat. tisk. društva in Jugoslovanske tiskarne, kakor tudi domači godbi za žalostinke. Bog plačaj!

Radeče pri Zidanem mostu, 12. junija 1924.

ŽALUJOČI OSTALI

Prva slov. zidarska zadruga v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejeno zavezo
Pisarna v Ljubljani, Tržatka c. 2. - Tehnično vodstvo po oblaščenju avtoriziranemu gradbenemu inženirju. - Projektira in izvede vsa v stavbeno in inženirsko stroko spadajoča dela. Delo solidno. Cene konkurenčne.

KDOR SI ŠE NI NABAVIL

La modre galice

naj to čimprej stori, dokler še traja zaloga in ker je cena najugodnejša pri trdko

STANKO FLORJANČIČ,

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta števil. 35.

Prvovrsten
laneni firnež in **laneno olje**
Izdelaže
tovarna ZABRET & Komp., Britof pri Kranju.
Najstarejša tovarna te vrste v Jugoslaviji.
Telefon interurban: KRANJ 29.
Na zahtevo se pošljejo vzorci.

„SLOVENEK“ je za vsakega trgovca in obrtnika najbolj primeren list za uspešno reklamo.

Dobro je vsikdar naložen denar, ki ga inserent izda v veliki ali pa tudi v priprosti

„Za oglase“ v tem med našim ljudstvom po deželi najbolj razširjenem dnevniku. Vsak oglas, pa bodisi v majhni obliki (najmanjši prostor za enkrat samo 5 D) zagotovi oglaševalcu gotov uspeh. Vsakomur torej, ki ima kaj naprodaj ali dobaviti, ali pa misli kaj kupiti, je „Slovenec“ za insercijo ob vsaki priliki najbolj

„najbolj“ po deželi najbolj razširjenem dnevniku. Vsak oglas, pa bodisi v majhni obliki (najmanjši prostor za enkrat samo 5 D) zagotovi oglaševalcu gotov uspeh. Vsakomur torej, ki ima kaj naprodaj ali dobaviti, ali pa misli kaj kupiti, je „Slovenec“ za insercijo ob vsaki priliki najbolj

„priporočljiv!“

Pozor! Pohištvo Pozor!

PO ZNIZANI CENI se prodaja: moderne spalnice, jedilnice, kuhinje, pisalne mize ameriškega sistema in drugo pohištvo. Sprejemajo se naročila. — **ANDREJ KREGAR**, strojno mizarstvo, Vižmarje — št. Vid nad Ljubljano. — Zaloga nasproti postaje Vižmarje. 2850

Royal Mail Line

Kr. angleška poštno-parobrodna linija.

General. zastopstvo za kraljevino SHS;

Zagreb

Trg I. števil. 17.

Redni potniški promet
Hamburg—Cherbourg—Southampton v
Novi Jork in Kanado
Cherbourg—Liverpool—Southampton v
Južno Ameriko
Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires, San Paulo.

Odprava potnikov 1, 2, 3. razreda. — Kabine 3. raz. z 3 in 4 posteljami

Udobnost — Sigurnost — Brzina

Podzastopstva:

Beograd, Karagjergjeva ulica 91. — Ljubljana, Kolodvorska 26. — Vel. Bečkerek, Kralja Aleksandra 4.

Brzojavni naslov za vsa gornja podzastopstva „ROYMAILPAC“.

Za Bosno, Hercegovino, Dalmacijo in Črno goro: Srpska Prometna banka v Sarajevu in Gruziji.

Naslov za brzojavke: Prometna banka.

Dopisovanje v vseh jezikih.

Stavbene potrebščine,

linolej, asfaltovanje, ksilolitna tlakovanja. — Specijalna sredstva za izolacijo proti vlagi, izsušitev vlažnega zidovja, proti hišni in lesni gobi. - Mavčne plošče. - Strešna lepenka, ruberoid, lesni cement, katran, karbolin, asfalt, bitumen, mavec itd. itd.

Ljubljanska komercialna družba,
LJUBLJANA, Bleiweisova cesta 18.

Hranilnica kmečkih občin

v hiši Zadrugne zveze v Ljubljani Dunajska cesta št. 32

Edini puplarno varen zavod kmečkih občin, kjer nalagajo tudi sodišča in občine denar nedoletnih, skrbilencev, preklicancev, ustanov, ubožnih in drugih javnih zakladov, varščin, zapuščin itd.

Hranilne vloge se obrestujejo najugodnejše, vezane vloge po dogovoru. — Za varnost vlog jamci 21 večjih kmečkih občin — ustanoviteljic z vsem premoženjem in vso davčno močjo.

Vložne knjižice vseh drugih denarnih zavodov sprejema hranilnica kot gotov denar in se obrestovanje ne prekine. — Vse davke vlog plača zavod sam. — Spekulacija z vlogami izključena, ker je hranilnično poslovanje v smislu pravil pod nadzorstvom vladnega komisarja.

Zadružna Gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Miklošičeva cesta števil. 10

(v lastni palači vis a vis hotela „Union“). Telefon št. 57 in 470.

Račun poštno čekovnega urada za Slovenijo števil. 11.945, v Zagrebu števil. 39.080.

Podružnice: DJAKOVO, MARIBOR, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT, SIBENIK. Ekspozitura: BLED.

Interesna skupnost z: Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno nad Din 15.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najboljše tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Drž. razr. loterije.